

Yükselen Orta Güçlerin Denge Diplomasisi: Kavramlar, Saikler ve Çıkarımlar

XIAO YONGTAO*

Yüksek lisans öğrencisi
Şanghay Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Merkezi

**Xiao Yongtao, Şanghay Türkiye Araştırmaları Merkezi'nde yüksek lisans öğrencisidir.
Türkiye'nin Afrika politikası ile ilgili konular üzerinde çalışmaktadır.*

e-posta: xiaoyt19@shu.edu.cn

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8795-8322>

Geliş Tarihi: 05.12.2024

Kabul Tarihi: 05.02.2025

Atıf: Xiao Y. (2025). Yükselen Orta Güçlerin Denge Diplomasisi: Kavramlar, Saikler ve Çıkarımlar. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 6(2), 211-224.

ÖZ

Son yıllarda Türkiye, Endonezya, Brezilya ve Suudi Arabistan gibi yükselen orta güçlerin (middle powers: orta büyüklükte devletler) küresel manzarada etkileri önemli ölçüde artarken, Kanada ve Avustralya gibi geleneksel orta güçler küresel güvenlik ve kalkınmayı etkileyen konularda dikkat çekici bir şekilde sessiz kalmıştır. Bu nedenle, sadece orta güçler arasında bir bölünme meydana gelmemiştir, aynı zamanda bu güçlerin kendilerine özgü diplomatik kalıpları ve dış davranış mantıkları da dikkate değerdir. Bu makale, gelişmekte olan ülkelerin ortak çıkarlarını temsil eden, “Küresel Güney”in liderleri ve çok kutuplu bir küresel düzenin destekleyicileri olarak hareket eden yükselen orta güçlerin uluslararası ekonomik yapı içinde yarı-çevresel bir konumda olduğunu ele almaktadır. Uluslararası düzenin dönüşümü sırasında, yükselen orta güçlerin yükselişi ve dengeleyici diplomasi modelleri çok kutupluluğu daha fazla teşvik edecektir.

Anahtar Kelimeler: çok kutupluluk, denge diplomasisi, Türkiye, uluslararası düzen, yükselen orta güçler.

Emerging Middle Powers’ Balancing Diplomacy: Connotations, Motivations, and Implications

ABSTRACT

With the rise of emerging middle powers during the past few years, such as Türkiye, Indonesia, Brazil, and Saudi Arabia, whose significant influences have been expanding in the global landscape, while traditional middle powers like Canada and Australia have been notably silent on issues impacting global security and development. Therefore, not only has the division occurred within middle powers, but their unique diplomatic patterns and logics of external behaviors are also worthy of attention. This article argues that emerging middle powers are in a semi-peripheral position within the international economic structure, representing the common interests of developing countries and acting as leaders of the “Global South” and promoters of a more multipolar global order. During the transformation of international order, the rise of emerging middle powers and their balancing diplomacy pattern will further promote multipolarization.

Keywords: emerging middle powers, international order, multipolarization, balancing diplomacy, Türkiye.

Giriş

ORTA GÜÇLER, BELİRLİ KABİLİYETLERE sahip olan ancak küresel hiyerarşide önde gelen ülkelere rakip olma kapasitesinden yoksun ulusları ifade eder. Bu ülkeler, kayda değer bir ekonomik varlığa sahip olabilirler ancak dünya çapında endüstriyel uzmanlaşmada merkezi bir role sahip değildirler. Günümüzde, orta güçlerin dinamikleri, küresel siyasi manzaranın dönüşümü nedeniyle değişmekte ve Türkiye, Hindistan, Brezilya, Meksika, Endonezya ve Suudi Arabistan gibi yükselen orta güçlerin önemli bir kalkınma ivmesi yaşadığı, Kanada ve Avustralya gibi geleneksel orta güçlerin ise uluslararası arenadaki etkilerinin sürekli olarak azaldığı bir duruma yol açmaktadır. Buna ek olarak, büyük güçlerin yanı sıra ‘Küresel Güney’ ülkeleri de uluslararası alandaki etkilerini arttırmaktadır. Dünya meselelerinde farklı pozisyonlar alan bu iki grup arasında giderek daha belirgin bir ayrım ortaya çıkmaktadır. Dahası, iki grubun küresel haklarla ilgili yaklaşımı, uluslararası ilişkilerin çerçevesi ve büyük ülkeler arasındaki rekabet de dahil olmak üzere dış meselelere ilişkin farklı pozisyonları ve eğilimleri, bu uçurumu daha da belirginleştirmiştir. İsrail-Filistin çatışması ve Ukrayna krizi dünya çapındaki siyasi ortamın dönüşümünü yoğunlaştırırken, büyük güç rekabeti devam etmekte ve “Küresel Güney”in uluslararası etkisi artmaya devam etmektedir. Bu süreçte, kendine özgü denge diplomasisi, gelişmekte olan orta ülkelerin “Küresel Güney” bloğundaki ve uluslararası politikadaki konumunu son derece önemli hale getirmiştir. Halihazırda dünya çapındaki siyasi çerçevede, küresel güvenlik ve kalkınmayı sürekli olarak etkileyen yeni kaygıların ortaya çıktığı önemli bir çalkantı evresi yaşanmaktadır. Yükselen orta güçler söylem ve eylemleriyle dengeleyici diplomasi uygulamakta, diplomatik özerklik

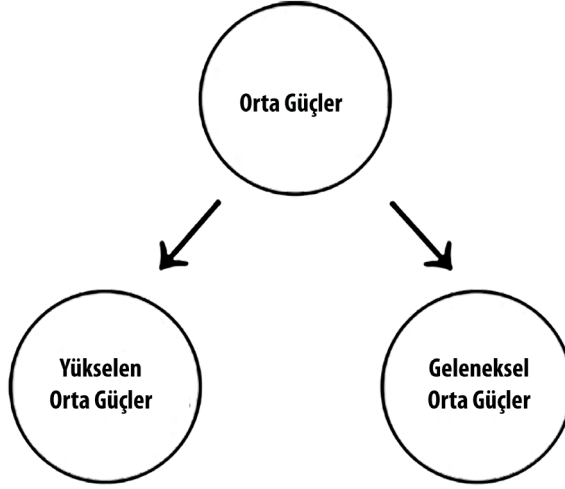
arayışında bulunmakta, büyük ülkeler arasındaki mücadelede “tampon bölge” görevi görmekte, bu rekabetin yoğunluğunu hafifletmekte ve küresel yönetim olanaklarındaki belirsizliği azaltmayı amaçlamaktadır.

Orta güçler mevcut literatürde bir miktar ilgi görmüş olsa da, halen birçok soru cevapsız kalmaya devam etmektedir. Orta güçler arasındaki bölünme kapsamlı bir şekilde incelenmemiş, yükselen orta güçlerin bağlantısız bir diplomatik yaklaşım izleme motivasyonları ve bu diplomatik modelin sonuçları ele alınmamıştır (Edström & Westberg, 2020). Bu makale, yükselen orta güçlerin yeni rolünün sonuçlarını araştırarak, savundukları dengeleyici diplomasinin özelliklerini ve performansını inceleyecek ve bu diplomatik yaklaşımın nedenleri ve ilgili etkilerinin kapsamlı bir analizini yapacaktır.

Yükselen Orta Güçler” Kavramı

Orta güçler (middle powers: orta büyüklükte devletler), uluslararası politikada son yıllarda ortaya çıkan önemli aktörler olmanın ötesinde, ekonomik güç, uluslararası nüfuz, jeopolitik konum gibi unsurların bir araya gelişıyla özelliklerini kazanan devletleri temsil eder. Orta güçlerin tanımı konusunda araştırmacılar arasında önemli farklılıklar vardır. Bir araştırmacıya göre, bir ülke bu tanımla ilişkili belirli görevleri yerine getiriyorsa ya da kendisini böyle algılıyorsa orta güç olarak sınıflandırılır (Holbraad, 1971). Başka bir araştırmacı, orta güçlerin karakteristik özellikleri arasında küresel sorunlara çok taraflı çözümler aramak, uluslararası çatışmalarda uzlaşmacı bir yaklaşım benimsemek ve küresel vatandaşlık ilkelerini destekleme sorumluluğu olduğunu belirtmektedir (Cooper, 2013). Bazı çalışmalar, orta güçlerin niteliklerini incelemek için ülkeleri olgulara ve niceliğe dayalı olarak sınıflandırmakta-

Şekil 1. Orta Güçlerin Sınıflandırılması

Orta Güçler, Yükselen Orta Güçler ve Geleneksel Orta Güçler olarak ikiye ayrılabilir (Şekil: Xiao, 2025)

dır. Örneğin, hiyerarşik bir çerçeve kullanan Güney Koreli bir akademisyen olan Kim, ülkeleri toprak büyüklüğü, GSYİH, ticaret hacmi, döviz rezervleri, nüfus ve askeri personele göre sınıflandırmak için istatistiksel endeksler kullanmaktadır (Kim, 2009).

Orta güçler üzerine yapılan mevcut araştırmalar, bu gruptaki son dönüşümleri açıklamakta başarısız olmaktadır. Orta güçlerle ilgili önceki makaleler Kanada, Avustralya, Hollanda ve İsveç'e odaklanmış ve bu ülkelerin uluslararası düzenin destekleyicileri ve dengeleyicileri olarak hizmet ettiklerini öne sürmüştür (Jordaan, 2003). Son yıllarda "Küresel Güney" in ortaya çıkışı, orta güçlerin Kanada ve Avustralya'nın örnek teşkil ettiği geleneksel orta güçler ve Türkiye, Endonezya, Güney Afrika ve Brezilya ve diğerlerinin temsil ettiği yükselen orta güçler olarak sınıflandırılmasına yol açmıştır.

Gelişmekte olan orta güçlerin nüfus büyüklüğü genel olarak azımsanmayacak boyuttadır. World Population Review tarafından 2024 yılında yayınlanan istatistik verilerine göre, Hindistan'ın nüfu-

su 1,450,940.000'dir ve küresel olarak en üst sırada yer almaktadır. Endonezya (283,488,000), Nijerya (232,679,000), Brezilya (211,999,000) ve Meksika (130,861,000) sırasıyla 4., 6., 7. ve 11. sırada yer almaktadır (World Population Review, t.y.). Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkeler önemli Müslüman nüfuslara sahiptir ve bu da onları İslam dünyasında gözardı edilemeyecek devletler haline getirmektedir.

Ekonomik kalkınmayla ilgili olarak, büyüyen orta güçlerin neredeyse tamamı gelişmekte olan ülkeler olarak sınıflandırılmaktadır. Bununla birlikte, hepsi özellikle ekonomide sürdürülebilir bir büyüme oranı sergilemektedir. Yükselen orta güçler küreselleşme sürecinde "takipçi" konumundan önemli bir "lider" konumuna evrilmektedir. Orta güçler, küresel ekonomi için yeni düzenlemelerin oluşturulmasına aktif olarak katılma konusunda önemli bir hırs sergilemektedir. Uluslararası ilişkilerde önemli katılımcılar olarak giderek gelişmektedirler. Artık dünya sisteminin çevresinde değil, sürekli olarak merkezine doğru ilerlemektedirler (Mittelman, 1995).

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından açıklanan 2024 küresel GSYİH sıralaması ve projeksiyonları, yükselen orta güçlerin dikkate değer performansını örneklemektedir. Hindistan'ın GSYİH'si Birleşik Krallık'inkini aşarken, Brezilya da İtalya ve Kanada gibi ülkeleri gölgede bırakmıştır. Ayrıca Türkiye, Endonezya ve Suudi Arabistan gibi ekonomiler de küresel ilk 20'ye yükselmiştir.

Yükselen orta güçler, jeopolitik etmenler ve sahip oldukları kaynak nedeniyle kendine özgü bir nüfuza sahiptir ve genellikle uluslararası veya bölgesel meselelerde proaktif bir duruş benimserler. Örneğin, Türkiye'nin diğer ülkelerin ekonomik yollarının kavşağında yer alması, Türkiye'nin bölgesel ve küresel meselelere katılımı için önemli bir "kaldıraç" sunmaktadır. Bu durum özellikle Batı Asya ve Orta Doğu'daki büyük ülkelerle rekabette Türkiye'ye belirgin avantajlar sağlamaktadır. Brezilya'nın stratejik konumu göz önüne alındığında, ABD uzun zamandır Latin Amerika'yı "arka bahçesi" olarak görmektedir ve ülke uluslararası taşımacılığı kolaylaştıran büyük limanlara ev sahipliği yapmaktadır.

Yükselen Orta Güçlerin Denge Diplomasisi

Yükselen orta güçler uluslararası ilişkilerde giderek daha önemli aktörler haline gelmektedir. Büyük güçler arasındaki rekabet ve işbirliği bağlamında, yükselen orta güçler sıklıkla denge diplomasisi olarak nitelendirilen ve üç boyutta incelenebilecek bir diplomatik strateji kullanmaktadır: Uluslararası ilişkiler, örgütler ve kurumlar ve ulusal strateji. Bu üç katman denge diplomasisi için temel bir çerçeve oluşturmaktadır. Uluslararası ilişkiler alanında, denge diplomasisinin uygulanması yükselen orta güçlerin gücünü yansıtır ve ulusal çıkarlarını temsil eder. Örgütsel ve kurumsal düzeyde, çok taraflı diplomasi, yükselen

orta güçlere dış davranışsal esneklik sağlayan kurumsallaşmış bir bağlantı ağını teşvik eder. Ulusal strateji bağlamında, dış politikanın başkalarınınkinden ziyade kendi ulusal hedeflerinin somutlaştırmasına izin veren önemli derecede özerklik olarak kendini gösterir.

İlk olarak, uluslararası ilişkiler alanını ele alalım. Mart 2022'de, Türkiye'nin kolaylaştırıcılığında, Rusya ve Ukrayna dışişleri bakanları, Rusya-Ukrayna çatışmasının başlangıcından bu yana ilk doğrudan iletişimlerini gerçekleştirdiler. Her iki taraf da 22 Temmuz'da İstanbul'da "Ukrayna Tahıl Güvenliği Ulaştırma Girişimi"ni imzalayarak Türkiye'nin ilgili tüm paydaşlar arasında dengeyi sürdürme çabalarını ortaya koymuştur (Yang, 2022). Bir başka örnek olarak, Suudi Arabistan bir barış konferansı düzenleyerek 42 ülkeyi tırmanan Ukrayna krizine ilişkin istişare ve diyaloga davet etmesi gösterilebilir (Sinem, 2023).

Eylül 2023'te Vietnam ve Amerika Birleşik Devletleri ikili ilişkilerini kapsamlı bir stratejik ortaklığa taşıdı (The White House, 2023). Üç ay sonra, Çin ve Vietnam arasında "ortak geleceğe sahip toplum" kavramı temelinde bir anlaşma yapıldı (Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2023). Haziran 2024'te Putin, kapsamlı stratejik ortaklığı güçlendirmek için Vietnam'a gitti (The Vietnam Plus, 2024).

Tüm bunlar, yükselen orta güçlerin bir denge diplomasisini benimsediklerini, mevcut bağlantısız dış politikalarını sürdürürken birden fazla ülkeyle daha yakın ilişki ağları kurduklarını yansıtmaktadır. Yükselen orta güçler, gerçeklere dayalı bir yaklaşımı temel alan çok yönlü ekonomik angajmanları sürdürmektedir. Büyük güçler arasındaki ekonomik ve ticari rekabetin ortasında, bu yükselen orta güçler ekonomik angajmana yönelik çok taraflı bir yaklaşımı benimsemişlerdir. Bazı ülkeler ABD ile ekonomik bağlarını güç-

Figure 2. Yükselen Orta Güçlerin 2024 GSYİH'si ve Projeksiyonlar (milyar ABD doları)

	2024	2025	2026	2027	2028
Türkiye	1344.318	1455.413	1477.336	1565.506	1660.519
Hindistan	3889.130	4271.922	4710.371	5193.509	5723.287
Brezilya	2188.419	2307.162	2444.937	2571.539	2709.595
Meksika	1848.125	1817.818	1905.278	1994.119	2085.533
Endonezya	1402.590	1492.618	1614.873	1743.582	1883.651
Suudi Arabistan	1100.706	1136.58	1199.156	1262.326	1332.093
Vietnam	468.485	506.426	545.101	585.992	628.634
Tayland	528.919	545.341	569.517	596.267	624.015
Güney Afrika	403.045	418.046	432.512	446.803	460.933
Malezya	439.748	488.250	522.253	553.081	587.088
Nijerya	199.721	194.955	224.780	239.413	260.959
Yükselen orta güçler daha parlak bir geleceği kucaklıyor (Şekil: Xiao, 2025) (Kaynak: IMF, 2024).					

lendirirken, bu durum Çin ve Rusya ile ekonomik işbirliğini kesmek anlamına gelmemektedir. Hindistan ve Türkiye buna uygun örnekler teşkil etmektedir.

Hindistan, her ikisi de ABD öncülüğünde girişimler olan; “Refah için Hint-Pasifik Ekonomik Çerçevesi”ne üye olmuş (He & Luo, 2024) ve “Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoru”na katılmıştır (Kumar & Vivek, 2024). Ancak, ABD ve Avrupa ülkeleri tarafından Rusya’ya uygulanan ekonomik yaptırımlara ve devam eden Rusya-Ukrayna çatışmasına rağmen Hindistan, Rusya ile petrol ve sanayi malları konusunda ticari işbirliği yapmaya devam etmektedir. Ayrıca, Hintli düşünce kuruluşlarının hesaplamalarına göre, 2023-2024 yıllarında Hindistan’ın elektro-

nik ürünler, iletişim ekipmanları ve elektrikli ev aletleri ithalatının %43.9’unu Çin’den yapılmaktadır (Xing, 2024).

Türkiye de, enerji, ticaret ve yatırım alanlarında Rusya ile aktif işbirliği yaparken, Kuşak ve Yol Girişimi (BRI) ve Türkiye’nin Orta Koridor girişimi kapsamında Çin ile yoğun temaslarda bulunmaktadır. ABD şu anda özellikle teknoloji ve tedarik zinciri sektörlerinde Çinli şirketlere karşı yaptırımlar uyguluyor; ancak bu yükselen orta güçler ne ABD politikalarına uyum sağlamaktadır ne de geleneksel orta güçlerin eylemlerini takip etmektedir. Yükselen orta güçler Çin’in gelişimini bir fırsat olarak algılamaktadır; ancak bu fırsattan yararlanmak Batılı ülkelerin yatırımlarından vazgeçmeyi gerektirmemektedir (Dai, 2016).

İkinci olarak, örgütler ve kurumlarla ilgilidir. Denge diplomasisinin en önemli özelliklerinden biri, uluslar ve uluslararası örgütler arasındaki çok taraflı kurumsal bağlantıdır. Geleneksel orta güçlerin aksine, yükselen orta güçler genellikle bölgesel veya küresel gündem belirlenmesine katılma konusunda daha istekli olduklarını gösterirler. Ülkeler ve uluslararası örgütler arasındaki kurumsal bağlantılar, yükselen orta güçlerin diplomatik çerçevelerinde öne çıkmaktadır.

Ulusal strateji alanında, bağımsızlığa öncelik vermek ve çok sayıda ülkeyle kapsamlı stratejik işbirliğini teşvik etmek, yükselen orta güçlerin dış eylemlerini yönlendirmek için temel bir ilke olarak hizmet etmektedir.

Örneğin Hindistan, Küresel Güney'deki etkisini arttırmak ve diplomatik erişimini genişletmek için Küresel Güney'i birleştirme taahhüdünü sürekli olarak ortaya koymuş ve Ağustos 2024'te bölgesel çatışmaları, gıda ve enerji güvenliğini ele alan ve ortak zorluklara "Hint çözümleri" sunan "Küresel Güney'in Sesi Üçüncü Zirvesi"ni toplamıştır (Hindistan Dışişleri Bakanlığı, 2024). Hindistan, G20 Zirvesi'nden yaralanarak, Modi yönetiminin "tarihi ve çığır açıcı" olarak nitelendirdiği, korumacılığa karşı çıkan "Yeni Delhi Deklarasyonu"nu kabul edilmesini sağlamıştır (Paul, 2023).

Brezilya öncelikli olarak üç ana tema üzerinde yoğunlaşmaktadır: Açlık, yoksulluk ve eşitsizlikle mücadele; sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi; iklim değişikliği ve yeşil ekonomiye geçiş

konularında uluslararası etkisini artırmak için küresel yönetişimde reform yapılması ve daha fazla uluslararası uzlaşa sağlamak için "Küresel Güney" uluslarının çıkarlarının savunulması (Zhou & Xia, 2024).

Türkiye, uluslararası kuruluşlarla aktif bir şekilde işbirliği yapmakta ve kalıcı işbirliği ortaklıkları kurmaktadır. ASEAN'ın sektörel diyalog ortağı olmuş ve Türkiye-ASEAN Ortak Sektör İşbirliği Komitesi'ni kurmuştur. Türkiye, Orta Asya'da bölgesel entegrasyon işbirliğini geliştirmek için Türk Devletleri Örgütü'ne öncülük etmekte ve Şangay İşbirliği Örgütü'nde diyalog ortağı statüsü kazanmıştır.

Sonuç olarak, ulusal strateji alanında, bağımsızlığa öncelik vermek ve çok sayıda ülkeyle kapsamlı stratejik işbirliğini teşvik etmek, yükselen orta güçlerin dış eylemlerini yönlendirmek için temel bir ilke olarak hizmet etmektedir. 7 Nisan 2022 tarihinde, aralarında Batılı ülkeler ve Ukrayna'nın da bulunduğu 50'den fazla ülke, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Acil Özel Oturumu'nda Rusya Federasyonu'nun İnsan Hakları Konseyi üyeliğinin geçici olarak askıya alınmasını talep ettiğinde, ABD ile önemli ekonomik ve askeri işbirliğine rağmen Suudi Arabistan karşı oy kullanmıştır (United Nations Digital Library System, 2022). Batı'nın Rusya'ya ekonomik yaptırımlar uygulamasına rağmen Türkiye, Hindistan ve Brezilya, bu yaptırımlara katılmayı reddetmiş ve Rusya ile ekonomik ve enerji alanındaki işbirliklerini sürdürmüştür. Silah satışları ve askeri işbirliğinde de benzer bir durum söz konusu olup Hindistan, Endonezya ve Vietnam Batı ile ortaklıklarını geliştirmektedir. Bu askeri işbirlikleri, ABD askeri ittifak sisteminin güçlendirilmesi yoluyla Çin ve Rusya'ya çevrelemek için ABD ile uyum sağlamaktan ziyade öncelikle savunma yeteneklerini geliştirmeye odaklanmaktadır.

2020’de Çin ve Hindistan arasında yaşanan sınır gerilimlerinin ardından ABD bu olaya müdahale etmeye çalışmıştır. Hindistan hükümeti, Hindistan ve Çin arasındaki mevcut sorunlara rağmen, herhangi bir üçüncü taraftan arabuluculuk istemekten uzak duracağını vurgulamıştır (The New Indian Express, 2024).

Yükselen orta güçler, çatışmalarda istikrar sağlayıcı olarak hareket etmeyi, ilgili taraflar arasında arabuluculuğu kolaylaştırmayı ve gerilimleri tırmandırmak yerine hafifletmeye çalışmayı amaçlamaktadır. Bu ve benzer örneklerden de görülebileceği gibi, yükselen orta güçlerin bağımsızlığa öncelik verdiği ve diğer ulusların eylemlerini taklit etmek yerine kendi ulusal çıkarlarını gözettiği söylenebilir.

Yükselen Orta Güçlerin Denge Diplomasisinin Arkasındaki Saikler

Yükselen orta güçlerin daha özerk ve dengeli bir diplomatik yaklaşıma doğru yönelmesi, öznel ve maddi faktörler tarafından yönlendirilir. Temel olarak ulusal çıkarları koruma ihtiyacından kaynaklanır. Bununla birlikte, bu ülkeler büyük güçlerle müzakere edemedikleri koşullarda, bu denge diplomasisi modelini benimsemek daha önemli maliyetlere yol açabilir, potansiyel olarak ekonomik durgunluklara yol açabilir veya ulusal güvenliği tehlikeye atabilir.

Dünyanın benzeri görülmemiş bir değişim yaşadığı, Batılı ulusların desteklediği adaletsiz uluslararası düzenin giderek parçalandığı ve küresel düzenin yeni bir dönüşümü için fırsatlar yarattığı koşullarda yükselen orta güçler; korumacılık, tarafsızlık, bağılantısızlık ve çok taraflılık politikası izlemektedir.

Ulusal çıkarları koruma zorunluluğu denge diplomasisinin arkasındaki saiklerin başında

gelmektedir. Maliyet-fayda analizinden, denge diplomasisinin avantajları dezavantajlarından önemli ölçüde daha ağır basmaktadır. Denge diplomasisi, uluslararası ilişkilerde, en önemli belirleyici olan ulusal çıkarlar için birden fazla boyutta fayda sağlayabilir. Ekonomik işbirliği alanında, yükselen orta güçler BRI ve BRICS girişimlerine katılırken Batılı ülkelerle ticari ilişkilerini sürdürerek ekonomik büyümeyi artırabilir ve faydaları optimize edebilir. Egemenliğin korunması açısından bakıldığında, denge diplomasisi, yükselen orta güçlerin büyük güçler arasındaki çatışmalara karışmaktan kaçınmalarına, stratejik özerkliklerini sürdürmelerine, ulusal stratejik riskleri en aza indirmelerine ve tek bir güce olan bağımlılıklarını azaltmalarına olanak tanır. Çeşitli oluşumlarla eşit ilişkiler sürdürerek, tek bir ulusun veya koalisyonun stratejik değişikliklerinden kaynaklanan önemli kayıpları önleyebilirler. Örneğin Hindistan, ABD ve Rusya arasında denge diplomasisi uygulamaktadır. Askeri güvenliğini sağlamak ve savunma sektörünün istikrarlı bir şekilde ilerlemesini teşvik etmek için Rusya’dan sofistike askeri aygıtlar satın alırken, aynı zamanda ABD ile ekonomik, teknolojik ve askeri silahlanmada işbirliğini geliştirmektedir (Yang, 2024). Bu strateji Hindistan’ın ABD ve Rusya arasında nispeten özerk bir stratejik duruş sergilemesini sağlamaktadır.

İç siyasi istikrar açısından bakıldığında, diplomatik ilişkilerin dengelenmesi iç işlerine dış müdahaleyi azaltır. Bir ülke çeşitli önemli varlıklarla olumlu ve adil ilişkiler sürdürdüğünde, dış güçlerin iç siyaseti üzerinde tek taraflı baskı kurması zorlaşır, böylece siyasi ortamın istikrarı artar ve tek bir ülkenin aşırı müdahalesinin neden olduğu kargaşa azalır, böylece devlet içinde barış ve düzen korunur.

İkinci olarak, yükselen orta güçler belirli “pazarlık” sermayesi biçimlerine sahiptir. Dengeleme diplomasisi uygulamak ulusal çıkarları korumayı amaçlar; ancak bir ülke büyük güçlerle müzakere edecek veya onlarla ilişki kuracak sermayeden yoksunsa, sonuçlar arzu edildiği kadar olumlu olmayabilir. Sermaye, jeopolitik faktörlerden, petrol, madenler ve küresel sanayi zincirinde istikrarlı bir rol ve kalkınmayla ilgili diğer doğal kaynaklardan kaynaklanabilir veya ilgili ülke büyük güçlerin dış stratejileri için önemli stratejik mihverler olarak işlev görebilir. Bunlardan bir veya daha fazlasına sahip olmak, bir ülkenin müzakere gücünü artıracaktır. Karmaşık ve dinamik uluslararası ortamda, ulusların çıkarları ve stratejik öncelikleri sürekli olarak değişmektedir. Bu “pazarlık” stratejisi, büyük güçler arasındaki rekabet ve işbirliğinin dalgalı dinamikleri arasında belirsizlikleri yönetme ve kritik çıkar noktalarını ayırt etme becerilerini artırabilir. Hindistan bölgesel düzeyde, Afganistan, Pakistan ve Sri Lanka gibi önemli sorunlara açık komşu ülkelerle sınır paylaşmaktadır. Jeopolitik düzeyde, ABD’nin stratejik vurgusu Asya-Pasifik bölgesine kaymaktadır (Guo, 2003). Hindistan’ın ulusal gücü Güney Asya’da “ilk kademede” yer almaktadır ve bu da ülkeye siyasi söylemini ve pazarlık gücünü arttırmak için rolünden ve çeşitli büyük güçlerle olan ilişkilerinden yararlanma fırsatı vermektedir.

Yükselen orta güçlerin dengeleyici diplomasiyi benimsemeleri kaçınılmaz bir tarihsel eğilimdir.

Son olarak, uluslararası ilişkiler ortamının evrimi bir katalizör görevi görmektedir. Yükselen orta güçlerin dengeleyici diplomasiyi benimsemeleri kaçınılmaz bir tarihsel eğilimdir. “Soğuk Savaş zihniyetinden” etkilenen ABD, Çin’i en önemli rakibi ve liberal

uluslararası düzenin önündeki başlıca engel olarak görmektedir (Sun, 2024). Nihayetinde, Çin ve Amerika arasındaki yapısal çelişkinin çözülmesi zordur ve savaş boyutuna tırmanması olası değildir (Scobell, 2020). Yükselen orta güçler, sınırlı kapasiteleri nedeniyle büyük güçlerle bağımsız olarak karşı karşıya gelememektedir; ancak bu büyük güçlerle dengeli ilişkiler geliştirmek, tek bir büyük güce bağımlı olmaya kıyasla stratejik olarak avantajlı bir yaklaşımdır. Sonuç olarak, uluslararası stratejik manzaradaki değişiklikler ışığında, yükselen orta güçler mevcut dış ilişkilerini, ittifaklar içindeki konumlarını ve avantajlarını ve bir dizi kritik konudaki müzakere tutumlarını yeniden değerlendirmektedir (Efsthathopoulos, 2023). Buna karşılık, ekonomik ve parasal uzlaşma sistemi açısından, ABD doları hegemonyası dönemi sona ermiştir. ABD’nin dış borç birikimi, yükselen piyasa ülkelerinin artan ekonomik gücü ve uluslararası para sistemindeki çok kutupluluğa doğru eğilim, ABD ekonomisinin statüsünü zayıflatmakta ve dünyanın birincil para birimi olarak ABD dolarına olan güveni aşındırmaktadır (Cohen, 2008). Buna karşılık, gelişmekte olan ekonomilerin hızla ilerlemesi, bu ülkeler ile Avrupa ülkeleri arasındaki eşitsizliği azaltmakta ve bu da küresel ekonomik çerçevede önemli değişikliklere yol açmaktadır. Bu şartlarda, Batılı ekonomik güçlerin kural koyucu rolü azalacaktır; dolayısıyla yükselen ekonomilerle daha fazla müzakere ve uzlaşmaya girmeleri ve karar alma süreçlerinde daha fazla etki ve yetkiden feragat etmeleri gerekecektir. Sonuç olarak, ekonomi, ticaret ve finans alanlarında yükselen orta güçlerin küresel ekonomik büyüme üzerindeki faydalı etkisi giderek daha belirgin hale gelecektir.

BRICS, küresel siyasi ve ekonomik çerçevede reforma gidilmesi arayışının önemli temsilcilerinden birisidir. BRICS’in cazibesinin temel nedeni, öncelikle mevcut uluslararası kurumsal güç yapısındaki önemli dengesizlik nedeniyle, gelişmekte olan ülkelerin temsil ve etkilerinin ekonomik durumlarıyla

“BRICS Plus” yeni bir uluslararası ilişkiler türü inşa etmek için önemli bir itici güçtür
(Fotoğraf: Xinhua, 2023)

uyumlu olmamasıdır (Huang & Song, 2024). BRICS, yükselen orta güçler tarafından küresel düzeni yeniden şekillendirecek ve küresel siyasi ve ekonomik çok kutupluluk ve sistemik dönüşüm arayışında kuralları yeniden tanımlayacak bir platform olarak algılanmaktadır (Lu, 2014). Bu konu, iki perspektiften değerlendirilebilir. BRICS, yükselen ekonomiler için dış politika alternatiflerini arttırmakta ve diplomatik bağımsızlıklarını güçlendirmektedir. Büyük güçler arasındaki stratejik rekabetin arttığı ve “Küresel Güney”in kolektif olarak ortaya çıktığı bir ortamda, taraf tutma veya sıfır toplamli oyunlara katılma eğilimi azalmıştır. Sonuç olarak, giderek artan sayıda ülke, ulusal çıkarları ve kalkınma gereksinimleriyle uyumlu, çeşitlendirilmiş işbirliği yolları ve diplomatik stratejiler izleyebilmektedir. Bunun yanında BRICS, bağlantısızlık ilkelerini desteklemekte, halkların refahına öncelik vermekte ve açık bölgeselciliği savunmaktadır. 2024’ün başlangıcından bu yana araların-

da Malezya, Kazakistan ve Belarus’un da bulunduğu 30’dan fazla ülke BRICS işbirliği çerçevesine katılmaya ilgi duyduğunu ifade etmiştir. Bu ülkeler yeni ekonomik büyüme fırsatlarını tespit edip geliştirmeyi, sanayi ve tedarik zincirlerinin dayanıklılığını ve güvenliğini arttırmayı ve daha geniş bir ekonomik ve siyasi alternatifler dizisini takip etmeyi amaçlamaktadır. BRICS ülkeleriyle ekonomik, ticari ve yatırım işbirliğini genişleterek jeopolitik ve ekonomik dalgalanmaların yarattığı risk ve zorlukları azaltmaya çalışmaktadırlar (Lin, 2024). Gelecekte, yükselen orta güçler, Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine uygun olarak finans, yatırım, enerji, tarım ve bilim ve teknoloji alanlarında pratik işbirliğini geliştirmek için BRICS işbirliği mekanizmasından yararlanabilir. BRICS organizasyonu, karşılıklı fayda ve kazan-kazan sonuçları yoluyla yükselen orta güçlerin risklere ve sosyal kalkınmaya karşı direncini arttırmaktadır.

Yükselen Orta Güçlerin Denge Diplomasisinin Etkileri ve Çin'in Tepkileri

Yükselen orta güçler, bu yüzyıldaki dönüşümün yörüngesini etkileyen önemli belirleyiciler haline gelmiştir. Onların diplomatik dengeleyici hareketleri, geleneksel uluslararası düzene sürekli olarak meydan okumakta ve küresel manzaranın gidişatını önemli ölçüde değiştirmektedir. Yükselen orta güçler, ABD ile önemli ideolojik çatışmalara sahiptir ve bu da onları geleneksel orta güçlerden belirgin bir şekilde farklı bir yol çizmeye yönlendirmektedir. Bu kendine özgü diplomatik çerçeve, yeni büyük güçlerin ortaya çıkması küresel sistemi gücün yeniden dengelenmesi ve yeniden dağıtılması aşamasına iterken, çok taraflılığın tarihsel evrimini hızlandırmaktadır. Küresel düzenin yeniden yapılandırılması, yükselen orta güçlerin kolektif eylemde bulunma olasılığını artırmaktadır (Stephen, 2013). Mevcut uluslararası koşulları değerlendiren ABD, bu ülkeleri angaje etmenin önemli maliyetler getireceğini ve sınırlı etkinlik sağlayacağını kabul etmektedir (Chivvis & Geaghan, 2024). Brezilya'da uluslararası ilişkiler profesörü olan Matias Spektor, "Hiçbir zaman gerçekten liberal uluslararası düzenin içerisinde biri olamayız" demiştir (Spektor, 2023).

İkinci olarak, denge diplomasisi büyük güçler arasındaki rekabet için bir "tampon bölge" sağlar. Bu stratejik korunma, Soğuk Savaş'ın yeniden canlanmasını önleyebilir ve büyük güçler arasında yıkıcı rekabet olasılığını azaltabilir (Xue & Chen, 2022). Yükselen orta güçlerin günümüzdeki yükselişi, ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabetin yaşandığı ve dengeleyici bir etken olarak "orta güçlerden" yoksun olan iki kutuplu döneme dünyanın geri dönemeyeceğini ortaya koymuştur.

Birkaç ülkenin egemenliği ile tezahür eden hegemonik sistemler ve iki kutuplu dünya dönemi

sona ermiştir (Liu & Wu, 2015). Şu anda, yükselen orta güçlerin rehberliğinde, "Küresel Güney" ABD'nin hegemonik manevralarına karşı koyma ve böylece jeopolitik manzarayı değiştirme kapasitesine sahiptir.

Çin'in yükselen orta güçlere ve onların dengeli diplomasisine yönelik temel tutumu, bu ülkelerle barış içinde bir arada yaşama arzusu ve her türlü hegemonyacılığa ve güç politikasına karşı olmaktır.

Son olarak, Çin'in yükselen orta güçlere ve onların dengeli diplomasisine yönelik temel tutumu, bu ülkelerle barış içinde bir arada yaşama arzusu ve her türlü hegemonyacılığa ve güç politikasına karşı olmaktır. Dahası, dengeli diplomasi ilkeleri tarafından bilgilendirilen dış politikalar ve eylemler, halkın gerçek isteklerini gerçekçi bir şekilde temsil etmeli ve her iki tarafın çıkarlarına daha etkili bir şekilde hizmet etmeli, böylece daha uyumlu bir küresel toplumun ve insanlık için ortak bir geleceğin yaratılmasına katkıda bulunmalıdır. Çin'in tutum ve tepkileri hem barış açısı hem de pratik eylemler açısından anlaşılabilir. Yukarıda bahsedildiği üzere, Hindistan, Türkiye, Endonezya ve Suudi Arabistan bölgesel ve küresel barış ve kalkınma konularında çağdaş eğilimlerle uyumlu girişimlerde bulunmaktadır. Aynı zamanda bu ülkeler Çin'in daha yapıcı bir rol üstlenmesini beklerken Çin de daha barışçıl ve istikrarlı bir dünyayı teşvik etmek için "eşitlik ve karşılıklı yarar", "barış içinde bir arada yaşama" ve "insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir toplum" ilkelerine bağlı kalmaya devam edecek-

tir. Devlet yetkililerinin resmi açıklamalarına ve resmi belgelere göre Çin, yükselen orta güçlerle işbirliği içinde küresel sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmeyi savunmaktadır. Çin Devlet Başkanı Xi, Çin'in ne kadar gelişirse gelişsin, hegemonya, genişleme ya da etki alanı peşinde koşmayacağını ve silahlanma yarışına girmeyeceğini vurgulamıştır. Çin, küresel barışın savunucusu olmayı, uluslararası kalkınmaya katkıda bulunmayı ve küresel düzenin koruyucusu olmaya devam etmeyi taahhüt etmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti, 2021). Çin, dış ilişkilerde sürekli olarak karşılıklı avantaj sağlayan ve kazan-kazan işbirliğine dayalı ilişkileri desteklemekte, üç girişim aracılığıyla küresel olarak uluslarla işbirliği yapmakta ve küresel kalkınma için kamu malları sunmaktadır.

Çin, “Küresel Güney”in uyumunu arttırmaya çalışmakta, gerçek çok taraflılığı savunmakta ve uluslararası anlaşmazlıklara barışçıl çözümler önermektedir. Çin, “küçük bahçe, yüksek çit” veya “Beş Göz İttifakı” gibi herhangi bir özel politika veya ittifaka katılmamaktadır. Çin, Endonezya ile enerji ortaklıkları yürüterek, Brezilya ile ortak bir uzay hava laboratuvarı kurarak ve tarımsal ekim teknolojilerini uluslararası düzeyde geliştirerek bilimsel ve teknolojik işbirliği yapmaktadır. Çin, yerel eğitim, sağlık ve altyapı girişimlerine odaklanarak 160’tan fazla ülkeye kalkınma yardımı sunan Küresel Kalkınma ve Güney-Güney İşbirliği Fonu’nu oluşturmuştur (Jiang, 2024). Ayrıca Çin, Asya Medeniyetleri Diyalogu Konferansı, Eski Medeniyetler Forumu, Çin-Arap İlişkileri Medeniyet Diyalogu, Çin-Fransa Medeniyet Diyalogu ve Çin-Afrika Medeniyet Diyalogu Konferansını düzenlemiştir. Çin “tüm çiçekler birlikte açar” kavramını desteklemekte ve farklı medeniyetler arasında karşılıklı saygı ve öğrenmeyi teşvik etmektedir.

Sonuç

Orta güçler arasındaki farklılıkları gözlemlemek önemlidir. Sıklıkla büyük devletlerin direktiflerine bağlı kalan geleneksel orta güçlerin aksine, yükselen orta güçler uluslararası meselelere müdahil olma konusunda yüksek bir isteklilik sergilemekte ve daha fazla özerkliğe sahip olmaktadır. Çeşitli küresel kalkınma sorunları ve güvenlik zorluklarıyla karşı karşıya kalan yükselen orta güçler, daha adil ve daha rasyonel küresel düzenlemeler oluşturmak için yenilikçi fikirler ve çözümler sunabilir ve böylece küresel yönetimi daha eşitlikçi ve adil bir yörüngeye doğru ilerletebilir. Yükselen orta güçler denge diplomasisi uygulamakta ve çeşitli ulusal ve ulus ötesi aktörlerle ilişki kurarak uluslararası gündemde belirleyici aktörler haline gelmektedir.

Yükselen orta güçler, küresel yönetişimin temsil kabiliyetini ve kapsayıcılığını arttırmak için önemli ölçüde çaba sarf etmektedirler. Bununla birlikte, yeni yükselmekte olan orta güçler, gelişim aşamasında kaldıklarından, büyük dış güçlerin eylemleri kaçınılmaz olarak onları sekteye uğratabilir. Bunun yanı sıra, yükselen orta güçler belirli konularda uyumsuzluk sergilemektedir. Çıkar çatışmalarını müzakere etmek bir zorluk olmaya devam etmektedir. Küresel manzaradaki değişim ve dönüşümler zaman gerektirmektedir ve büyük güçlerle ilişkilerin ve çıkar anlaşmazlıklarının yönetilmesinde şüphesiz anlaşmazlıklar olacaktır. Bununla birlikte, yükselen orta güçlerin uzun vadeli kalkınma beklentileri olumlu görünmektedir. Çin, yükselen orta güçlerle karşılıklı anlayışı geliştirmeye, işbirliği çabalarını genişletmeye, fikir birliğini teşvik etmeye ve daha adil ve rasyonel yeni bir uluslararası siyasi ve ekonomik düzenin kurulmasını savunmada daha önemli bir rol üstlenmeye devam edecektir. 🌸

Kaynakça

- Chivvis, C. S. & Geaghan, B. (2024). Emerging Powers and the Future of American Statecraft, Carnegie Endowment for International Peace. Retrieved November 8, 2024 from <https://carnegieendowment.org/research/2024/04/emerging-powers-and-the-future-of-american-statecraft?lang=en>
- Cohen, B. J. (2008). The International Monetary System: Diffusion and Ambiguity. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, **84**(3), 455–470
- Cooper, D. A. (2013). Somewhere Between Great and Small: Disentangling the Conceptual Jumble of Middle, Regional, and Niche Powers. *Journal of Diplomacy and International Relations*, **14**(2), 23–35
- Dai, W. L. (2016). The Evolution of World Economic Pattern and Emerging Middle Powers' Statecraft. *Modern International Relations*, **(8)**, 19–26
- Daily News. (2022). China's vision for building a community of shared future for mankind. Retrieved November 2, 2024 from <https://dailynews.co.tz/chinas-vision-for-building-a-community-of-shared-future-for-mankind/>
- Edström, H. & Westberg, J. (2020). The defense strategies of middle powers: Competing for security, influence and status in an era of unipolar demise. *Comparative Strategy*, **39**(2), 171–190
- Efstathopoulos, C. (2023). Global IR and the middle power concept: exploring different paths to agency. *Australian Journal of International Affairs*, **77**(2), 213–232
- Guo, X. G. (2003). The Shifting of US Global Strategic Priority. *Chinese Journal of International Studies*, **(2)**, 17–22
- He, X. Y. & Luo, Z. (2024). Content, Impact and China's Response to the Supply Chain Agreements under the “Indo-Pacific Economic Framework”. *International Trade*, **(9)**, 51–58
- Holbraad, C. (1971). The Role of Middle Powers. *Cooperation and Conflict*, **6**(2), 77–90
- Huang, Z. & Song, X. L. (2024). Multi-alignment Diplomacy of Key Middle Countries. *Modern International Relations*, **(9)**, 21–40
- Jiang, S. X. (2024). China's Contributions to South-South Cooperation-In the Perspective of the “Global South”. *Frontiers*, **(7)**, 82–94
- Jordaan, E. (2003). The concept of a middle power in international relations: distinguishing between emerging and traditional middle powers. *Politikon*, **30**(1), 165–181
- Kim, C(2009). Middle Power as a Unit of Analysis of International Relations: Its Conceptualization and Implications (국제정치분석 단위로서 중견국가). *Korean Journal of International Studies*, **49**(1), 7–36
- Kumar, A. & Vivek, N. D. (2024). India-Middle East-Europe Economic Corridor. *The Diplomatist*. Retrieved November 11, 2024 from <https://diplomatist.com/2024/08/20/india-middle-east-europe-economic-corridor/>
- Lin, H. Y. (2024). BRICS Cooperation: International Institutional Innovation for Multilateral Cooperation in the New Era. *Contemporary World*, **(11)**, 16–21
- Liu, S. X. & Wu, C. (2024). On the United States' Strategy of “Asia-Pacific Rebalance” from the View of the Hegemonic Stability Theory-Also on China's Countermeasures. *Northeast Asia Forum*, **24**(5), 71–83
- Lu, J. (2014). The Meaning of the BRICS to the West—The Unavoidable “the Other” amid Changes and Speculation. *Frontiers*, **(18)**, 53–63
- Mittelman, J. H. (1995). Rethinking the International Division of Labour in the Context of Globalisation. *Third World Quarterly*, **16**(2), 273–296
- Ministry of External Affairs, Government of India. (2024). The 3rd Voice of Global South Summit 2024. Retrieved November 10, 2024 from https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/38161/The_3rd_Voice_of_Global_South_Summit_2024
- Ministry of Foreign Affairs of The People's Republic of China. (2023). Building a China-Vietnam Community with a Shared Future. Retrieved October 18, 2024, from https://www.fmprc.gov.cn/eng/xw/zyjh/202405/t20240530_11341795.html
- Nabbs, K. G. (2020). ASEAN Centrality and Indonesian Leadership in a Contested Indo-Pacific Order. *Security Challenges*, **16**(3), 21–26

- Paul, R. (2023). Why G20 'Delhi Declaration' Is Historic, Pathbreaking Leaders Explain. *India News*. Retrieved November 10, 2024 from <https://www.ndtv.com/india-news/new-delhi-declaration-delhi-declaration-g20-live-updates-100-consensus-what-leaders-said-on-g20s-delhi-declaration-4374525>
- International Monetary Fund. (n.d.). GDP, current prices. Retrieved October 16, 2024 from <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/ZAF>
- Scobell, A. (2020). Constructing a U.S.-China Rivalry in the Indo-Pacific and Beyond. *Journal of Contemporary China*, 30(127), 69-84
- Sinem, C. (2023). The Jeddah Summit: Unveiling Saudi Diplomacy's Objectives. Retrieved October 22, 2024 from <https://gulrif.org/the-jeddah-summit-unveiling-saudi-diplomacys-objectives/>
- Spektor, M. (2023). In Defense of the Fence Sitters. *Foreign Affairs*. Retrieved November 14, 2024 from <https://www.foreignaffairs.com/world/global-south-defense-fence-sitters>
- Stephen, M. (2013). The Concept and Role of Middle Powers during Global Rebalancing. *Seton Hall Journal of Diplomacy and International Relations*, 14(2), 36-52
- Sun, Y. Y. (2024). Reshaping the industrial chain under the strategic competition between China and the United States. *Industrial Innovation*, (20), 7-9
- The Central People's Government of the People's Republic of China. (2021). Xi Jinping: China will never seek hegemony, expand or seek sphere of influence. Retrieved October 24, 2024 from https://www.gov.cn/xinwen/2021-04/20/content_5600780.htm
- The New Indian Express. (2024). India not looking at any third country to mediate on China. *The New Indian Express*. Retrieved November 13, 2024 from <https://www.newindianexpress.com/nation/2024/Jul/29/india-not-looking-at-any-third-country-to-mediate-on-china-says-jaishankar>
- The Vietnam Plus. (2024). Vietnam, Russia determined to deepen comprehensive strategic partnership. *The VietnamPlus*. Retrieved October 19, 2024 from <https://en.vietnamplus.vn/vietnam-russia-determined-to-deepen-comprehensive-strategic-partnership-post288901.vnp>
- The White House. (2023). Joint Leaders' Statement: Elevating United States-Vietnam Relations to a Comprehensive Strategic Partnership. The White House. Retrieved October 15, 2024 from <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/09/11/joint-leaders-statement-elevating-united-states-vietnam-relations-to-a-comprehensive-strategic-partnership/>
- United Nations Digital Library System. (2022). Suspension of the Rights of Membership of the Russian Federation in the Human Rights Council: Resolution /Adopted by the General Assembly. United Nations Digital Library System. Retrieved November 11, 2024 from <https://digitallibrary.un.org/record/3967778?ln=en>
- World Population Review. (n.d.). Total Population by Country 2024. World Population Review. Retrieved November 6, 2024 from <https://worldpopulationreview.com/countries>
- Xin Hua. (2023). Xi Jinping attended the special press conference of the 15th BRICS Leaders' Meeting. Retrieved November 19, 2024 from <http://cn.chinadaily.com.cn/a/202410/29/WS67202de0a310b59111da05a5.html>
- Xing, W. (2024). Economic and trade cooperation between China and India: Achievements, problems and countermeasures. *Northern Economy and Trade*, (12), 32-37
- Xe, L. & Chen, Q. W. (2022). How to characterize and position medium-sized countries. *China Development Observation*, (5), 81-84
- Yang, C. (2022). Türkiye's Balancing Diplomacy in the Russia-Ukraine Conflict: Performances, Motivations and Impacts. *Arab World Studies*, (5), 77-94